

«ЗОЛОТА ЛИХОМАНКА» В АВСТРАЛІЇ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ СТ.)

***Анотація.** Тези присвячені дослідженню історії золотої лихоманки в Австралії. Встановлено, що відкриття родовищ золота сприяли економічному стрибку, хвилі імміграції та змінам у складі населення, отриманню колоніями самоуправління та розвитку англомовної культури на континенті.*

***Ключові слова:** Австралія, золота лихоманка, Вікторія.*

***Abstract.** Theses are devoted to the study of the history of gold rush in Australia. It has been established that the discovery of gold deposits contributed to the economic leap, the wave of immigration and changes in the composition of the population, the acquisition of self-governing colonies and the development of English-speaking culture on the continent.*

***Keywords:** Australia «Gold rush», Victoria.*

В історії Австралії виділяють два основні історичні періоди: перший – до приходу європейців і наступний – відкриття континенту та заселення його колоністами. Кардинальна зміна в історії Австралії була визначена відкриттям родовищ золота у європейську добу, яке окреслило нові привабливі перспективи освоєння та розвитку австралійських земель.

Метою роботи є дослідження історії золотої лихоманки та впливу відкриття родовищ на соціально-економічне, політичне, культурне життя населення Австралії.

Окремі знахідки золотих самородків фіксували в Австралії ще з 1823 р., але колоніальна влада, побоюючись наслідків відкриття золота в країні каторжних поселень, приховувала інформацію. Крім того, в Австралії ще не було справжніх золотошукачів, а окремі частинки золота, випадково вилучені з рідкісних кварцових жил, не давали надії на багаті родовища.

Перше розсипне алювіальне родовище було знайдене 1851 р. у Новому Південному Уельсі. Його відкрив старатель Едвард Харгрівс, який шукав золото в Каліфорнії, й переніс американський досвід пошуків до Австралії.

У 1851 році у штаті Вікторія (Південно-Східна Австралія) були знайдені родовища золота, що спричинило спалах золотої лихоманки. Вже у 1852 р. за кількістю золота Австралія, обійшовши Каліфорнію, вийшла на перше місце (46 % світового видобутку). Знахідки золотоносних розсипів та корінних родовищ мали подальший розвиток у 1863 р., коли були виявлені родовища Квінсленда (долини річок Бойн і Палмер). У 90-х рр. ХІХ ст. були знайдені золоті скарби Західної Австралії (зокрема величезне золоторудне поле Калгурлі), що розроблялися до 1963 р. Звістка про винайдення австралійських золотих розсипів швидко облетіла світ, і на континент стали прибувати старателі, досвідчені геологи й гірничі інженери. Уже в перше десятиріччя видобутку було знайдено десять самородків вагою понад 30 кг, зокрема найбільшими у світі стали «Жаданий прибулець» (вага майже 70 кг) і «Плита Холтерманна» (93,3 кг золота).

Доволі швидко розсипні родовища були значною мірою вичерпані, причому за десятиріччя – з 1851 по 1860 рр. Австралія дала 829 тонн золота (майже стільки ж, як Північна Америка за весь час експлуатації родовищ). Надалі розпочалася підземна розробка золота, чимало старателів із часом почали працювати

гірниками на золотих рудниках. Середній видобуток золота в 90-ті рр. XIX ст. становив приблизно 65 тонн на рік, причому більшу частину його, як і раніше, давали Вікторія та Квінсленд, де розробки тривали майже сторіччя [3, с. 32–33].

Головним підсумком економічного ривка, який зробила Австралія після золотої лихоманки, став перехід до принципово нового етапу – від «колоніального суспільства зразка 1850 р. до індустріального суспільства 1900 р.». Всього за півстоліття Австралія перетворилася із сільськогосподарського придатка Великобританії, що однобоко розвивався, на аграрно-індустріальну державу з розгалуженою економічною структурою. Навіть більше, колонії швидко злилися в єдиний господарський організм, наздогнали країни Старого Світу, а в деяких галузях – і перегнали їх. Складання трансконтинентальної інфраструктури, швидкий розвиток багатогалузевої економіки, більш інтенсивні зв'язки між колоніями внаслідок їхньої господарської спеціалізації, зростання внутрішнього ринку – все це спричинило посилення доцентрових тенденцій, що яскраво проявилися у сфері соціально-політичного розвитку другої половини XIX ст. Саме тоді політичним наслідком золотої лихоманки стало отримання австралійськими колоніями самоуправління [1, с. 187].

Другим за значимістю наслідком золотої лихоманки стало швидке зростання населення колоній і зміни в його складі. До 1850 р. внаслідок колонізації Австралії протягом 60 років населення становило 405 400 осіб, а лише за десятиріччя від початку золотої лихоманки в країну в'їхало понад 600 тис. іммігрантів і населення австралійських колоній досягнуло у 1860 р. 1 145 600 осіб [6, с. 104].

Відбулося посилення урбанізаційних процесів: більшість колишніх золотошукачів осідала в містах. Тому на початку XX ст. відмінною рисою австралійського суспільства став виражений контраст між переповненими столицями і малозаселеною, а часом і малозасвоєною глибинкою країни. Зі строкатої маси мігрантів поступово формувалася соціальна структура, багато в чому схожа на суспільства розвинених капіталістичних країн. У 1890-х рр. у деяких колоніях до 68 % населення становили наймані робітники, 8 % – підприємці і 18,3 % – незалежні хлібороби. Внаслідок особливостей соціально-економічної кон'юнктури другої половини XIX ст. (постійної нестачі робочих рук, високого ступеня професійної організації робітників тощо) умови їхньої праці були набагато кращими, ніж в європейських державах, що дало змогу говорити про Австралію як про «рай для робітників» [1, с. 187].

Поява золотошукачів стає одним із чинників формування англомовної культури в Австралії. Постійне зростання та масові переміщення населення Австралії по її території, пов'язані з освоєнням нових земель, пошуком родовищ золота, викликали потребу уніфікації мови заради порозуміння між носіями різних видів англійської мови та, як наслідок, призводили до нівеляції багатьох притаманних їм мовних особливостей, що згодом стало підґрунтям для утворення австралійського національного варіанта англійської мови. В Австралії мешкали не тільки представники середніх і нижчих верств населення (як у Північній Америці), але й англійські каторжники, висланці, які привнесли в австралійський варіант англійської мови елементи жаргонної, просторічної мови, а в основу менталітету лягли поняття товариськості, рівності, справедливості, розслабленості та неформальності [4, с. 49; 5, с. 163–164].

Золота лихоманка наклала певний відбиток і на архітектуру міст: Балларату, Бендіго, Арату та ін. Наприклад, із середини XIX ст. в Мельбурні та Сідней, і меншою мірою в регіональних центрах, з'являються великі будівлі у стилі вікторіанської архітектури. Одним із найбільш значних архітектурних віянь в австралійській архітектурі був стиль «федерація» на рубежі XIX–XX ст. [2, с. 120].

Отже, золота лихоманка другої половини XIX ст. привела до самоуправління колоніями, змінила вектор розвитку економіки Австралії з аграрного на індустріальний, вплинула на посилення урбанізаційних процесів, збільшення кількості робітників у містах. Необхідність порозумітися між собою значної кількості іммігрантів, які прибували з часів золотої лихоманки, сприяла утворенню австралійського національного варіанту англійської мови, змінам у культурі та менталітеті жителів Австралії.

Джерела та література

1. Вітер І. І. Історичні передумови соціального розвитку Австралії у XX сторіччі. *Шляхи розвитку науки в сучасних кризових умовах: тези доп. І міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 28–29 травня 2020 р.: в 2-х тт.* 2020. Т. 1. С. 186–189.
2. Гайко Г. І. Гірництво в історії цивілізації. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянської академії». 2015. 486 с.
3. Гайко Г., Білецький В. Феномен золотих і алмазних лихоманок як територіальне, гірниче й соціокультурне освоєння материкових просторів Північної Америки та Австралії (Частина перша). *Схід*. 2017. № 3(149). С. 28–35.
4. Замашна С. М. Особливості культури Австралії та їх вербальне відображення. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2012. Вип. 23. С. 48–49.
5. Черновцан І. В., Бялик В. Д. Розвиток австралійського та новозеландського варіантів англійської мови. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. 2018. № 37. С. 163–166.
6. Borrie W. «British» Immigration to Australia / Australia and Britain. Ed. W. Moris-Jones. London: University of Manchester, 1980.

Коваль Геннадій

Новосафоновська ЗСО І–ІІ ступенів

Новоодеської міської ради Миколаївської області

ФРАНКО-ТУНІСЬКЕ ЗАГОСТРЕННЯ У СТОСУНКАХ НА ПОЧАТКУ 80-Х РР. XIX СТ.: ВНУТРІШНЬОЄВРОПЕЙСЬКІ РЕАКЦІЇ НА ПОДІЇ

Анотація. У статті детально розглядається примус бей Тунісу до підписання трактату із Францією. Розміщено прізвища діячів країн, описано їхні дії та заяви. Наведено реакцію керівників та урядів різних держав та представників преси на це питання. Сказано про реакцію Дж. Гарібальді на ці події.

Ключові слова: Туніс, бей, трактат, Франція, реакція.

Abstract. The article details the forcing of the Bey of Tunisia to sign a treaty with France. The names of the country's figures are posted, their actions and statements are described. The reaction of heads and governments of different states and representatives of the press on this issue is given. The reaction of Garibaldi to these events is told.

Keywords: Tunisia, bay, treatise, France, reaction.